

Tìm hiểu về phương pháp dịch thuật ngôn ngữ mạng tiếng Hán

Đoàn Hải Yến*

*Trường Đại học Hạ Long

Received: 16/04/2024; Accepted: 26/04/2024; Published: 15/5/2024

Abstract: Language is an indispensable tool in communication between people. Besides, with the rapid development of the digital technology era, network language has become a popular language. used by most people. This article, through analyzing the causes of the formation of online languages, summarizes 3 methods of translating online languages from Chinese to English, thereby helping translators into English become certified and lay the foundation for cultural exchange. between China and foreign countries.

Keywords: Network language, causes of formation, translation method.

1. Đặt vấn đề

Trong thời đại mạng internet và công nghệ số phát triển nhanh chóng, mọi thay đổi trên mạng đều ảnh hưởng sâu sắc đến thói quen cuộc sống của mỗi người. Do con người hiện đại có nhu cầu theo đuổi về thời trang, đề cao cái tôi cá nhân., thêm vào đó bản thân ngôn ngữ mạng có đặc điểm phạm vi liên quan rộng, tốc độ lan truyền nhanh chóng, từng từ ngữ ngôn ngữ mạng xuất hiện liên tục tiếp nối nhau như măng mọc sau mưa. Điều này thể hiện ý thức sáng tạo và thái độ lạc quan với cuộc sống của mọi người, đồng thời, cũng phong phú thêm ngôn ngữ và văn hoá đất nước. Chúng ta - những con người cùng chung sống trên trái đất này, những người làm công việc dịch thuật cũng có trách nhiệm trong công cuộc cùng truyền bá ngôn ngữ mạng Trung Quốc đến với những người bạn ở nước ngoài.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sự hình thành của ngôn ngữ mạng

Trong bối cảnh mạng internet và công nghệ số ngày nay, bởi lẽ ngôn ngữ mạng đơn giản rõ ràng, có tính giải trí và tính hình ảnh cao, vì vậy nhận được sự yêu thích của đại chúng. Tần suất xuất hiện của những từ ngữ mạng ngày càng cao, tìm hiểu cho thấy nguyên nhân hình thành ngôn ngữ mạng chủ yếu có 2 loại: một là sự truyền bá nhanh chóng của truyền thông mạng xã hội, hiện nay các loại hình phần mềm mạng xã hội, trang tin tức online bùng nổ, quan điểm của một người rất dễ dàng được người ta biết tới, dễ được người ta bắt chước và làm theo; hai là sự sáng tạo của giới trẻ cực kỳ phong phú, luôn theo đuổi sự thời thượng “mốt” và cá tính. Trong những từ ngữ mạng, đa đa số đều là do người trẻ sáng tạo, phong cách của những từ ngữ này khác

biệt, độc đáo, khi bình luận về điều gì đó thích sử dụng những ngôn từ độc đáo để thể hiện cá tính và suy nghĩ của riêng mình.

2.2. Định nghĩa dịch thuật nói chung

Có rất nhiều quan điểm được đưa ra bởi các nhà nghiên cứu về khái niệm dịch thuật trong suốt lịch sử phát triển của nó.

Dịch thuật thường được biết đến như là một quá trình chuyển nghĩa từ ngôn ngữ gốc (Source language) sang ngôn ngữ đích (Target language). Hartman & Stock (1972) cho rằng: dịch là thay thế một văn bản trong một ngôn ngữ bằng một văn bản tương đương trong ngôn ngữ thứ hai. Còn theo Nida & Taber (1974), dịch thuật là tái tạo lại trong ngôn ngữ tiếp nhận (receptor language) sự tương đương tự nhiên và sát với thông điệp của ngôn ngữ nguồn (source language), trước hết là về nghĩa (meaning) và sau đó là phong cách (style). Theo Larson (1998), dịch thuật là nghiên cứu từ vựng, cấu trúc kết học, hoàn cảnh giao tiếp và ngữ cảnh văn hóa của văn bản ngữ nguồn, phân tích văn bản để xác định nghĩa, rồi sử dụng từ vựng và cấu trúc kết học phù hợp trong ngôn ngữ tiếp nhận để tái lập cùng nghĩa. Song,

Tuy các định nghĩa trên có chút khác biệt nhưng chúng có cùng một điểm chung đó là sự tương đương trong dịch thuật (equivalence). Nghĩa là tìm ra sự tương đương hoặc tương đương gần nhất nhưng vẫn giữ được nghĩa và phong cách.

2.3. Phương pháp dịch thuật

Dịch trực tiếp. Dịch trực tiếp là phương pháp dịch về cơ bản sẽ tuân theo giữ lại được nội dung và hình thức của văn bản gốc, trong những ngôn từ mạng, những từ ngữ có thể sử dụng phương pháp dịch trực tiếp để biểu đạt hàm ý, đều có thể chọn lựa dịch trực tiếp.

Ví dụ từ “泪目” có nghĩa là nước mắt lưng tròng, đây là một hình thức tình cảm thể hiện sự cảm động, lúc này có thể dịch trực tiếp là “Tears in the eyes” (giọt lệ trong khoé mắt). “名场面” ý chỉ “những phân cảnh kinh điển trong điện ảnh” dịch thành “Well-known scenes” (những cảnh phim kinh điển). Ngoài ra, “妙啊” là để chỉ sự việc ngoài dự liệu nhưng vẫn phù hợp về tình về lý, đây là thán từ mà người nghe không tìm được thốt ra, có thể dịch trực tiếp thành “Brilliant” (kỳ diệu, nổi bật, tuyệt...). Mỗi lúc trước khi thi cử, mọi người đều chuyên tiếp “锦鲤” (cá chép) hy vọng có thể đem lại may mắn cho bản thân, điều này ẩn chứa mong muốn hướng đến những điều tốt đẹp trong cuộc sống của con người, từ này có thể dịch trực tiếp thành “Koi Fish”, từ gốc vốn mang nghĩa tốt đẹp cát lợi.

Dịch ý. Dịch ý là dịch dựa trên đại ý của văn bản gốc, không dịch từng câu từng từ (sự khác biệt giữa dịch trực tiếp và dịch trực tiếp), thông thường khi dịch câu hoặc cụm từ sẽ sử dụng phương pháp này khá nhiều, dịch ý chủ yếu được sử dụng phù hợp khi giữa bản gốc và bản dịch xảy ra tình huống có sự khác biệt, chênh lệch về văn hoá. Khi dịch trực tiếp chúng ta không thể biểu lộ được hết hàm ý mà từ ngữ biểu đạt, có thể chuyển sang dịch ý.

Cụm từ “小鲜肉” được sử dụng để chỉ những minh tinh nam trẻ tuổi có ngoại hình đẹp, nếu dịch trực tiếp thành “Little fresh meat” (thịt tươi nhỏ), rất dễ khiến cho người ta tưởng rằng đây là một loại thịt nào đó, cách dịch đúng nên là “Handsome young boys” (mấy cậu thanh niên đẹp trai). Cụm từ “啃老” dùng để chỉ hành vi người trẻ sau khi thành niên, cần phải có năng lực tự nuôi sống bản thân, nhưng nguồn kinh tế vẫn y lại vào bố mẹ, cho nên có thể dịch ý thành “Live off one’s parents”. “柠檬精” vốn cách nói gốc là “柠檬成精” đây là cách nói chỉ hành vi ngưỡng mộ thể hiện sự ngưỡng mộ hoặc đố kỵ, tự ti với các khía cạnh như bề ngoài hoặc nội tâm, đời sống vật chất hoặc đời sống tinh thần của người khác, có thể dịch thành “Green with envy” (tức phát óm). Ví dụ khác, “确认过眼神” dịch ý thành “Soul gaze” (giao tiếp qua ánh mắt).

Dịch đối ứng. Dịch đối ứng là phương pháp khi tiến hành dịch từ vựng của ngôn ngữ gốc, vừa không dịch âm dịch thẳng, cũng không sử dụng dịch ý từ vựng, mà là sử dụng sự cân bằng giữa cả hai ngôn ngữ để dịch thuật, kết hợp sử dụng các từ vựng hiện có trong ngôn ngữ đích.

Ví dụ “光想青年” là cụm từ để chỉ những người trẻ chuyên chỉ nghĩ muốn làm việc gì đó,

không ngừng nghĩ việc đó, nhưng không chịu đứng lên hành động. Cụm “光想” ở đây thực chất biểu đạt ý “空想” (suy nghĩ viễn vông), còn cụm “Daydreamer” trong tiếng Anh lại vừa khớp biểu đạt ý “空想家” (những kẻ viễn vông mơ hồ). Vì vậy cụm “光想青年” dịch thành “Youthful daydreamer” là cực kỳ trùng khớp. “退休预备员” là cụm từ để chỉ một nhóm những người trẻ, tuy tuổi tác không được coi là lớn, nhưng có tư tưởng nghỉ hưu sớm, tận hưởng cuộc sống nhẹ nhàng thoải mái sau khi hưu trí. “Retiree” trong tiếng Anh có nghĩa là nghỉ hưu, “Wannabe” để chỉ “người muốn làm việc gì đó”, vì vậy cụm “退休预备员” dịch đối ứng thành “A retiree wannabe”. Đạo gần đây rất thịnh hành trò chơi “吃鸡”, khi chiến thắng sẽ xuất hiện giao diện “大吉大利, 今晚吃鸡” (chúc mừng thành công, tối nay ăn gà), bên cạnh đó phiên bản tiếng Anh của trò chơi này, lại không dịch cụm “大吉大利”, mà lại sử dụng cụm từ “Winner winner, Chicken dinner” phù hợp cho bản tiếng Anh.

3. Kết luận

Những từ ngữ mạng xuất hiện ngày càng nhiều, liên tục và ngày càng thay đổi mới mẻ, phản ánh sự thay đổi và phát triển của con người ta trên mọi phương diện và lĩnh vực, từ đó cũng phản ánh sự thay đổi trong từng giây từng phút, mọi lúc mọi nơi của con người hiện đại. Muốn hiểu được xu hướng tâm lý của đại đa số mọi người, một phần quan trọng chính là phân tích được việc sử dụng các từ ngữ trên mạng. Văn hoá mạng cũng là một nhánh của văn hoá tinh thần, dịch thuật ngôn ngữ mạng một cách chính xác, phù hợp là một việc cực kỳ quan trọng. Khi tiến hành dịch thuật ngôn ngữ mạng, bước đầu tiên cũng là bước quan trọng nhất, chính là hiểu rõ được các hàm ý sâu xa của từ, đừng chỉ hiểu duy nhất nghĩa gốc của từ hoặc chỉ bám vào nghĩa mở rộng của từ. Thứ hai, cần chọn lựa phương pháp dịch thuật phù hợp, như vậy mới có thể để cho người đọc ngôn ngữ đích thực sự cảm nhận và hiểu được hàm ý thực sự của ngôn ngữ mạng, để tránh những hiểu nhầm xảy ra trong giao lưu văn hoá.

Tài liệu tham khảo

郭雪峰《汉语网络流行语的英译策略探究》, 汉字文化, 2019.

李鸿斌, 李佳, 范成功《汉语流行语的模因及其翻译——以2018年中国十大流行语英译为例》, 新余学院学报, 2019.

石于瀚《跨文化交际视角下网络流行语翻译的归化与异化策略选择》, 华中师范大学, 2015.